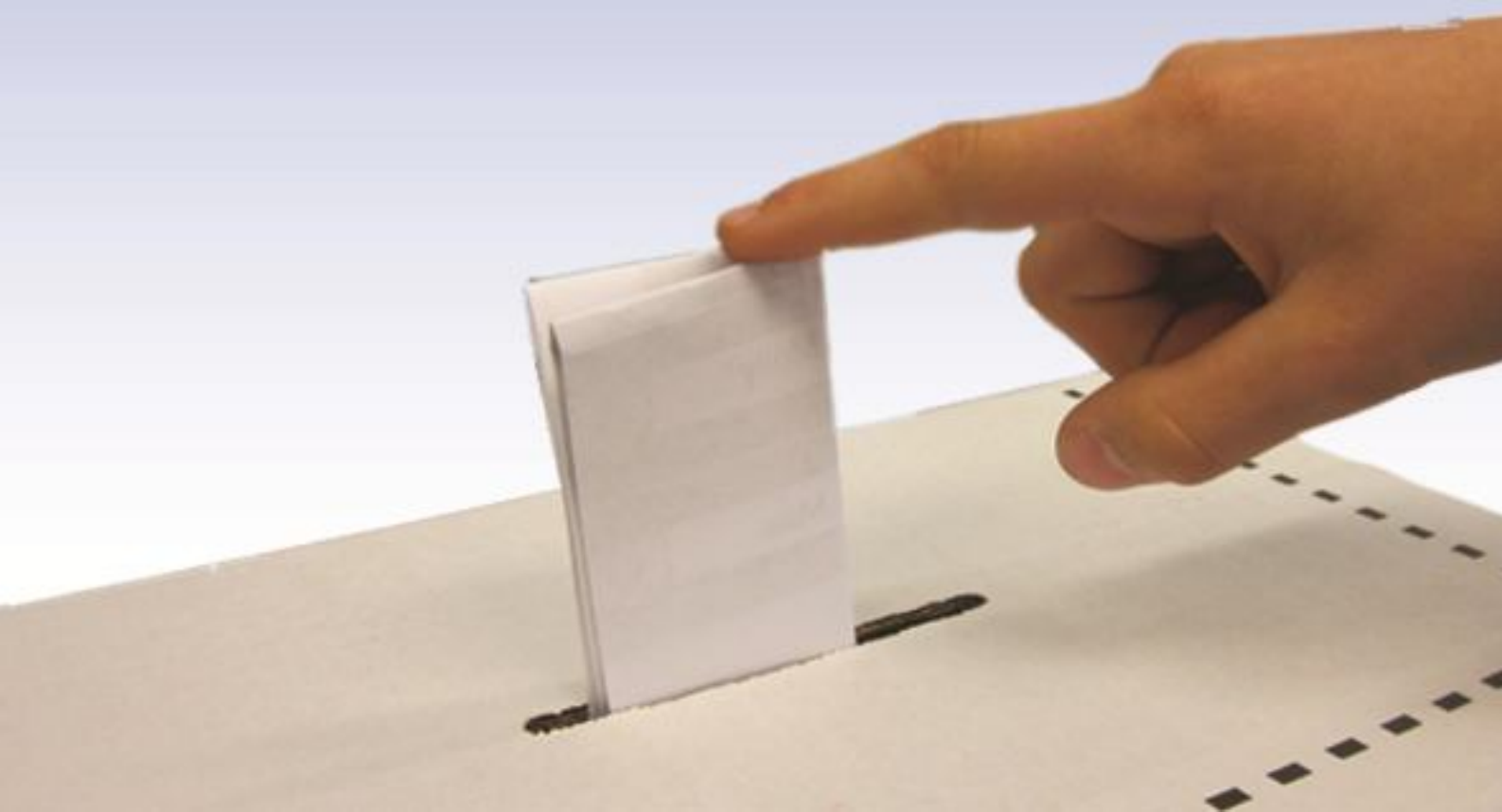

بررسی فقهی انتخابات

ویژه نامه انتخابات نهمین دوره مجلس شورای اسلامی

سامانه پاسخگویی دینی ایپرسش

معاونت فرهنگی - تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی

فهرست مطالب

۳	مقدمه:.....
۳	رابطه سیاست و فقه.....
۷	امام خمینی (ره) و انتخابات.....
۷	مقام معظم رهبری و انتخابات.....
۸	نظر مراجع عظام تقلید در رابطه با انتخابات چیست؟.....
۸	به چه کسانی رأی دهیم؟.....
۸	انتخابات و رأی مرجع.....
۹	فرق بین تخریب و توهین و انتقاد سازنده.....
۹	رعایت حقوق مردم و تبلیغات.....
۱۰	اخلاق و انتخابات.....
۱۱	زنان و انتخابات.....
۱۲	خرید و فروش رأی.....

مقدمه:

انسان موجودی اجتماعی، دارای اختیار و اراده است لذا نه تنها در یک بُعد از زندگی بلکه در همه ابعاد اعتقادی، اجتماعی، اخلاقی، سیاسی، تربیتی و ... در حال انتخاب است. و نسبت به هر انتخابی مسؤل و پاسخگو می‌باشد^۱.

از این رو یکی از انتخابهای انسان در طول زندگی انتخاب در عرصه سیاسی اجتماعی است. با توجه به اینکه در نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس اصل ششم قانون اساسی «امور کشور باید به اتکای آرای عمومی اداره شود، از راه انتخابات، انتخاب رئیس جمهور، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شوراها و نظایر اینها...» در جمهوری اسلامی ایران، اداره حکومت و قانون‌گذاری در چارچوب اصول قانون اساسی با اداره و نظر ملت تعیین می‌گردد و برگزاری انتخابات در حقیقت تبلور اراده و خواست مردم می‌باشد.

انتخابات مانند هر عمل و رفتاری که انسان در عرصه فردی و یا جمعی انجام می‌دهد، از نظر فقهی دارای احکام و چارچوب‌هایی است، زیرا موضوع فقه چنان که در کتاب‌های فقه استدلالی آمده است، افعال مکلفین است و چون انتخابات و رأی دادن نیز عملی است که مکلفان در عرصه سرنوشت سیاسی و اجتماعی انجام می‌دهند، از منظر فقهی، می‌تواند احکامی را در بر داشته باشد. برپایه آموزه‌های اسلامی و عقل سلیم، همه اعمال انسان باید براساس شناخت و دانایی باشد، این مسئله در رفتارهای اجتماعی و سیاسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از طرف دیگر شناختی صحیح و معتبر است که براساس معیارها و سوابق دقیق و مشخص به دست آمده باشد. امام علی (علیه السلام) می‌فرماید: حق را بشناس، تا اهلش را بشناسی؛^۲ یعنی اول باید ملاک‌های حقیقت را شناخت، تا براساس آن‌ها بتوان اهل حق را بشناخت و در مسئله انتخابات توجه، کسب آگاهی و شناخت بسیار مهم است.

برای دستیابی به این مهم در ادامه به احکام فقهی انتخابات از دیدگاه مراجع بزرگوار تقلید اشاره خواهیم کرد.

رابطه سیاست و فقه

سؤال: چه رابطه‌ای میان فقه، (اصول فقه) و حق رأی مردم وجود دارد؟ آیا فقه برای مردم حقوق سیاسی قائل است؟

۱. إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا (حدید / ۲۵) «أَلَا كَلَّمْتُمْ رَاعٍ، وَ كَلَّمْتُمْ مَسْئُولًا عَنْ رَعِيَّتِهِ»

پیامبر اسلام فرمود: آگاه باشید: همه شما نگهبان و همه شما مسؤل برای یکدیگر هستید.

۲. میزان الحکمه، ری شهری ج ۳ ص ۱۲۳۷

در اینجا، فهرست وار و مختصر به برخی از اصول و مبانی فقهی اصولی و حقوقی سیاسی مردم اشاره می کنیم هر چند توضیح مفصل آن مجال وسیع تری می طلبد.

۱- **شورا:** شورا به معنای اظهار نظر خواستن از دیگران و دخالت دادن آنها نسبت به یک امر و پرهیز از تک روی و استبداد رأی می باشد؛ چرا که عقلها متفاوت و فهم ها گوناگون بوده و تجربیات فردی و اجتماعی افراد همسان نیست. بنابراین، ضرورت و حکمت مشاوره^۳ ناشی از ماهیت خاص زندگی بشری است.

به عبارت دیگر چون انسان موجودی مدنی الطبع می باشد، زندگی جمعی را ترجیح داده و برای حل و فصل مطلوب امور عمومی خود، سعی می کند از عقل جمعی و تجربیات دیگران بهره ببرد و دین اسلام چون واقعگرا و مطابق با فطرت بشری است، به قضاوت های درست عقلانی و مستقلات عقلیه ارج نهاده است و در شیوه اداره امور جمعی و نحوه اجرایی احکام شرعی، به اصل **شورا** تکیه کرده و مسلمانان را از عدم مشورت، استبداد رأی و تک روی، نهی نموده است.

در زندگی جمعی هر مقدار با عقلهای مردم بیشتر مشورت شود و آرای آنها را بیشتر مورد توجه قرار دهیم، مطلوبیت دارد، هم به لحاظ این که به حق نزدیکتر است و هم به دلیل این که ضمانت اجرایی آن محکم تر است؛ چون عامه مردم احساس می کنند که؛ الزام عملی نسبت به تصمیم گیری های عمومی همان خواست و پیشنهاد خودشان است بنابراین، چالش بین اراده عمومی و اراده سیاسی، به حداقل ممکن تنزل نمود. و ثبات سیاسی به حداکثر ممکن، صعود می یابد.

در نتیجه، اگر حکمت و فلسفه اصل شورا، شریک شدن با عقل دیگران باشد، می توان اصل شورا را به عنوان یکی از مبانی مشروعیت «عقل جمعی»، «رأی مردم» و یا «انتخابات» در زندگی سیاسی اجتماعی فرض نمود.

نکته حائز اهمیت در بحث شورا این است که در اندیشه و معارف اسلامی هرگز شورا در مقابل و یا موازات شریعت نیست بلکه مشاوره با مسلمین به ویژه با نخبگان جامعه در راستای اجرای شریعت و تامین حقوق سیاسی مردم است؛ بنابراین مشورت، به مفهوم رای گیری از مردم درباره رد یا قبول «وحی» و اصول و فروع دین و یا تغییر دین نمی باشد. در نتیجه، شوری به مفهوم رأی گیری و مشورت با مردم، به معنای تشریح در برابر شریعت نیست؛ بلکه به مفهوم کشف بهترین شیوه عقلانی در راستای اجرای شریعت است.

البته مشورت به لحاظ هدف و غایت؛ گاهی طریقت دارد و گاه موضوعیت می یابد. زمانی هدف از مشورت، دستیابی به واقعیت در اندیشه و عمل است که به آن، مشورت طریقی می گویند. اما گاهی مشورت به معنای رعایت حقوق مشورت شوندهگان و احترام به آنهاست؛ اینجا مشورت موضوعیت دارد.

لازمه مشورت موضوعی، پذیرش «ذی حق بودن» مشورت شوندهگان است. در واقع، مواردی که ائمه معصومین علیهم السلام به مشورت با مردم می پرداختند، احترام به حقوق شهروندان مسلمان بوده است و علیرغم این که نظر معصوم (ع) غیر از رأی مردم بوده است؛ به رأی مردم عمل می کردند؛ چون مشورت در آنجا طریقت نداشت؛ بلکه موضوعیت داشته است. اما این دو (طریقی و موضوعی) در مواردی نیز جمع می شوند؛ چون هر دو، مورد تایید شارع می باشند. مشورت طریقی (مکانیزم عقلی خصوصا در زمان فقدان

^۳ شوری ۳۸ (وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ...) - (وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ) - آل عمران ۱۵۹.

معصوم (ع) ، جهت رسیدن به حقیقت (موضوعیت دارد و لذا در سیستم حکومتی جمهوری اسلامی که مبتنی بر اندیشه های امام خمینی ره می باشد، در مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان ، رأی اکثریت به عنوان مهم ترین مکانیزم کشف حقیقت ، تاکید شده است.

با این فرض ، منتخب مستقیم یا با واسطه مردم ، نسبت به دیگر افراد رجحان دارد؛ یعنی مشروعیت فرد منتخب نه مبتنی بر افضلیت ؛ بلکه مبتنی بر منتخب بودن است . به عبارت دقیق تر؛ فرد منتخب ، خود، افضل و اصلح تلقی می شود؛ چرا که اصل شرعی مشورت ، طریقی عقلانی جهت کشف فرد اصلح می باشد و لذا مقام معظم رهبری برای انتخاب مقام رهبری انقلاب توسط شورای خبرگان رهبری ، می نویسد:

«و هناک طریق عقلایی لتعیین مصداقه مبین فی دستور الجمهوریة الاسلامیة» برای تعیین مصداق رهبری از بین فقها یک طریق عقلایی وجود دارد که همان رأی اکثریت شورای خبرگان رهبری است که در جمهوری اسلامی عمل می شود.

امام خمینی درباره موضوعیت داشتن طریق رأی اکثریت می فرماید: «پس از رأی مجلس و انفاذ شورای نگهبان ، هیچ مقامی حق رد آن را ندارد و دولت در اجرای آن باید بدون هیچ ملاحظه ای اقدام کند».

۲- اصل «اکثریت عند الدوران»: در خصوص ترجیح اکثر، عند الدوران بین اقل و اکثر، می توان ادعا کرد که بین علمای اصولی شیعه اجماع است و از این رو محقق نائینی در برخورد با موضوعات مستحدثه در زمان مشروطیت ، معتقد بود که اگر مسائل بین اقل و اکثر دایر شد، اخذ به اکثر، عقلا ترجیح دارد. به نظر وی : «در مشکلات و اختلافات سیاسی اجتماعی ، باید به مرجحات دینی و عقلی رجوع نمود و نیز پیروی اکثریت عقلا در عرفیات مانند اجماع است که همان اکثریت است در شرعیات» بنابر این ، وی مشروعیت رأی اکثریت را از مقبوله عمر ابن حنظله و قاعده اقل و اکثر استنباط می کند.

۳- اصل «اباحه»: دومین مبنایی که برای مشروعیت حق رأی می توان یافت ، شاید اصل اباحه باشد. خصوصا اگر این اصل را با وفای به عهد تلفیق کنیم . بدین صورت که در قلمرو مباحات ، و بر اساس قرار داد اجتماعی (أوفوا بالعقود، البته اگر شامل قرار دادهای سیاسی هم باشد)، می توان برای ایجاد وفاق ملی و ایجاد ثبات سیاسی ، سیستم مدیریت کشور را مشروط به اخذ آرا و کسب اکثریت آن کرد، در این صورت ، رأی گیری و نظر خواهی از مردم کاملا مشروع و حتی به اقتضای «أوفوا بالعقود» پس از رأی گیری ، واجب الاتباع نیز خواهد شد.

بنابر این ، در قلمرو مباحات و منطقه الفراغ ، رجوع به آرای عمومی ، از مسلمات دینی است و ملازمتی با سکولاریسم ندارد. در هر صورت علمای شیعه اجماع دارند : هر عملی که حرام بودن آن ثابت نشده باشد، حکم آن اباحه است و انسان مجاز به انجام آن است . برخی از علما، اباحه را از راه عقلی گرفته و قائل به اباحه عقلیه شده اند و برخی نیز از راه شرع و در نتیجه ، هر دو دسته بر حکم اباحه اتفاق دارند.

طبیعی است اگر موارد حسن «فعل رأی اکثریت» و «انتخابات» برای هر فقیه اصولی تشریح شود، آن را از موارد اظهر اصل اباحه خواهد شمرد. شاید بتوان ادعا نمود که در مشارکت سیاسی مردم و رأی مردم به هیچ وجه قبحی وجود نداشته باشد. کلام شیخ طوسی در این باره با این که ایشان اباحه را از طریق شرع ثابت می کند بسیار جالب است : «هرگاه بتوانیم ثابت کنیم در فعلی ، هیچ یک از وجوه قُبْح نیست ، می توانیم ثابت کنیم که آن فعل دارای حُسن است».

۴- امر به معروف و نهی از منکر: از مهم ترین تعالیم اجتماعی اسلام ، دو فرضیه امر به معروف و نهی از منکر است . آیات و روایاتی که در این زمینه وجود دارد، به گونه ای است که عموم مردم مسلمان را مورد خطاب قرار می دهد. این دو فرضیه ضمن این که دال بر مسئولیت اجتماعی سیاسی مسلمانان است ، بر حقوق عمومی مردم در جامعه سیاسی نیز دلالت می کند، به نحوی که اگر درست محقق شود، موجبات ثبات سیاسی حکومت را فراهم می آورد.

۵- اصل «مقدمه واجب»: این اصل از قواعد بسیار مهم اصول فقه است که فقها در موارد متعددی به آن تمسک می کنند. بر طبق این قاعده ، اگر تحقق واجبی منوط به مقدمات و امور دیگری باشد، آن مقدمات «به تبع» وجوب شرعی می یابند.

اکنون سؤال این است که آیا این قاعده اصولی در زندگی سیاسی اجتماعی نیز کاربرد دارد؟

باید اذعان نمود که علمای اصولی شیعه در مسائل حکومتی به این اصل تمسک می جستند. بنابر این ، همان طوری که اصل تاسیس حکومت از ضروریات عقلی محسوب می شود، مقدماتی هم که باعث ثبات سیاسی حکومت می شود، از واجبات ضروری محسوب می شود. به عبارت دیگر، اکنون در شیوه حکومت داری ، اندیشمندان سیاسی بر این باورند که مشارکت سیاسی و همدلی مردم با حکومت ، موجب استمرار و ثبات حکومت می شود، بنابر این ، رعایت حقوق مشارکتی ، مردم ، «به تبع» از واجبات شرعی تبدیل می شود.

۶- اصل «حفظ نظام»: از کار ویژه های مهم هر حکومتی ، حفظ نظام است . این اصل عقلی و حکومتی نیز مورد توجه فقهای شیعه می باشد، به گونه ای که امام خمینی (ره) حفظ نظام را در موارد اضطرار و مصلحت عمومی ، بر احکام اولیه مقدم می دارند: «حفظ نظام ، یکی از واجبات شرعی و عقلیه است که نظام باید محفوظ باشد»

طبیعی است که علت وجوب حفظ نظام باز از حیث مقدمه واجب است ؛ یعنی مسئله حکومت و نظام ، مقدمه اجرای احکام الهی محسوب می شود. آنچه ارزش و واجب شرعی تلقی می شود، فقط اجرای حدود و احکام الهی است.

اما سؤال اساسی در اینجا، این است که برای حفظ و ثبات سیاسی نظام ، چه شیوه ای را به لحاظ شکل حکومت باید اتخاذ کرد؟ آیا در حکومت مردم سالاری دینی، احکام و شعائر اسلام سهل تر اجرا می شوند یا در حکومت های اقتداری ؟ این نکته از بدیهیات توسعه سیاسی به شمار می رود که قدرت سیاسی به هر مقداری که از حمایت مردمی برخوردار باشد، به همان میزان دارای ثبات سیاسی است.

امام خمینی (ره) با توجه به عملکرد حکومت های اقتداری تاریخ گذشته ایران و با شناخت از مزایای نظام های مردم سالاری دینی عصر جدید، بهترین شیوه حکومتی جهت عمل به تعهدات دینی و حفظ و ثبات حکومت را، «جمهوری اسلامی» دانست ؛ چرا که از نظر امام خمینی (ره) ، برای حفظ و ثبات حکومت ؛ «رژیم باید راه و رسمی را انتخاب کند که مورد موافقت و علاقه مجموع جامعه باشد و این جمهوری اسلامی است.»

به همین دلیل ایشان، اعلام می کند که با خشونت و حکومت های اقتداری نمی توان مردم را ملزم به انجام تعهدات دینی نمود؛ بلکه تنها در شرایط مدارا با مردم و جلب رضایت آنها است که می توان احکام اسلامی را اجرا و از ثبات سیاسی برخوردار شد.

آیا عقل در حوزه مباحث عمومی و منطقه الفراغ حق تصرف دارد؟ آیا عقل، حق تعیین سرنوشت سیاسی را برای شهروندان به رسمیت می شناسد؟ آیا می توان برای حقوق سیاسی از جمله «حق رأی»، مبنای فطری و عقلی قائل شد؟

حقیقت این است که آشنایی اجمالی تصور حوزه عمومی و سیاست، کافی است تا عقل، تعیین مقدرات و شئون سیاسی هر جامعه را برای افراد همان جامعه، تصدیق کند. این حکم عقلی دقیقا همپای حکم عقل در به رسمیت شناختن حق مالکیت است.

امام خمینی (ره) و انتخابات

دیدگاه حضرت امام خمینی نسبت به انتخابات را به طور خلاصه بفرمایید؟

امام همواره بر حضور پرشور مردم در انتخابات شایسته، تاکید فراوان داشت و می فرمود: امید است ملت مبارز متعهد با مطالعه دقیق در سوابق اشخاص و گروه ها، آرای خود را به اشخاصی دهند که به اسلام عزیز و قانون اساسی وفادار باشند و از تمایلات چپ و راست، بری باشند و به حسن سابقه و تعهد به قوانین اسلام و خیرخواهی امت معروف و موصوف باشند.^۴ همچنین می فرماید: کسانی را انتخاب کنید که صد در صد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و متعهد به اجرای احکام اسلام و مخالف مکتب های انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی باشند.^۵ بنابراین شرایط و صلاحیت های لازم از دیدگاه امام (ره) عبارت است: صددرصد مسلمان بودن، نداشتن انحراف اعتقادی، مخالفت با مکاتب انحرافی، عدم انحراف اخلاقی، متفکر بودن، خیرخواهی، تعهد، دلسوزی و درخدمت اسلام و مردم بودن، وفاداری به نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و پای بندی و التزام به اجرای احکام اسلامی.

● مقام معظم رهبری و انتخابات

دیدگاه مقام معظم رهبری نسبت به انتخابات چیست؟

ایشان در توصیه های مهم انتخاباتی خود می فرماید: مردم سالاری دینی با حرف ایجاد نمی شود، بلکه نیازمند شرکت و حضور و اراده ملت و ارتباط فکری، عقلانی و عاطفی مردم با تحولات کشور است و تحقق این مسئله جز با انتخابات صحیح، همگانی و مشارکت وسیع مردم ممکن نیست. توجه کنید که انتخابات فقط ابزاری برای در دست گرفتن قدرت نیست، بلکه وسیله ای است برای ارتقای توان کشور، افزایش اقتدار ملی و آبرومند کردن ملت. بنابراین در تبلیغات و رفتار خود به این مسایل اهمیت دهید و مبدا کسی در فعالیت انتخابی خود به گونه ای حرف بزند و رفتار کند که دشمن را به طمع بیندازد.^۶

^۴ صحیفه نور ج ۱۲ ص ۱۷۷

^۵ همان

^۶ مجله مبلغان ش ۱۱۵

نظر مراجع عظام تقلید در رابطه با انتخابات چیست؟

چرا مراجع شرکت در انتخابات را تکلیف شرعی می‌دانند؟

اهتمام مراجع به مشارکت مردم در انتخابات ناشی از ماهیت اجتماعی بودن دین مبین اسلام و مسئول بودن همه افراد نسبت به سرنوشت خود و جامعه خود، می‌باشند. البته این یک وظیفه تحمیلی مثل تکالیف گوناگون و الزامات مختلف بر دوش اشخاص نیست. بلکه یک تکلیف عقلی و شرعی برای مصلحت جامعه اسلامی می‌باشد مثل اینکه هرکس تکلیف دارد سلامت خود را حفظ کند. یک ملت نیز اگر بخواهد اقتدار حکومتی را که پسندیده و پذیرفته است، حفظ نماید باید نسبت به سایر مسائل آن مانند انتخاب نمایندگان و... مشارکت فعال داشته باشد. بنابراین شرکت در انتخابات یک تکلیف عقل و عقلایی است و به همین لحاظ شرعی می‌باشد، یعنی شارع مقدس در چنین جاهایی امر دارد و از مردم خواسته است که در راه حفظ و احیا و سربلندی جامعه و امت اسلامی بکوشند و در مواقع مقتضی حضور فعال و آگاهانه و خیر اندیشانه داشته باشند^۷

سؤال: در نظام اسلامی، مسایلی چون رأی دادن، شرکت در راهپیمایی‌ها و امثال آن، از نظر فقهی چه حکمی دارد؟

ج: در بسیاری اوقات واجب است.^۸

به چه کسانی رأی دهیم؟

سؤال: رأی دادن به نمایندگانی که برای دفاع از اصول و معیارهای اخلاقی و ارزشی جامعه بر نمی‌خیزند و در برخی موارد به منافع شخصی و گروهی خود می‌اندیشند چه صورت دارد؟

حضرت آیت ... فاضل لنکرانی (ره): به افراد خدمت گزار به اسلام و مردم رأی دهید.

حضرت آیت ... صافی: به مردی رأی دهید که احراز کرده باشید متعهد به اسلام و مدافع از احکام و حقوق مسلمین و حق و عدالت است و با ملاحظه مسئولیت خدایی و آگاهی و بصیرت عمل می‌کند.

حضرت آیت ... مکارم: به چنین اشخاصی نباید رأی داد.^۹

انتخابات و رأی مرجع

اگر مرجع تقلید نسبت به دادن رأی به یک شخص خاص اظهار تمایل کند، آیا مقلد می‌تواند برخلاف آن عمل کند؟

همه مراجع: رأی دادن به یک شخص خاص، جزو موضوعات شمرده می‌شود و تقلید در این نوع موضوعات، صحیح نیست و مکلف باید براساس تشخیص خود به فرد صالح، امین و دارای شرایط مقرر رأی دهد.^{۱۰}

^۷ انتخابات از دیدگاه امام خمینی و مقام معظم رهبری، ص ۵۶ (لوح فشرده پرسمان، اداره مشاوره نهاد رهبری، کد: ۷۹۲۴/۸)

^۸ استفتائات آیت ... مکارم شیرازی ج ۳ ص ۱۵۷۷

^۹ مسایل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج ۱ ص ۱۱۱

^{۱۰} پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی ج ۱۹ احکام تقلید، ص ۳۹

توضیح این که: باید دانست که نظر مجتهد در موضوعات، به عنوان یک مخبر عادل، قابل پذیرش است و مقلد می تواند از این جهت، به گفته او اعتماد کند.

مقام معظم رهبری می فرماید: همیشه گمانه زنی ها شایعاتی در این زمینه بوده و خواهد بود؛ اما بنده یک رأی دارم که در صندوق می اندازم و به هیچ کس نمی گویم به چه کسی رأی بدهد یا ندهد، چرا که تشخیص این مسئله برعهده خود مردم است.^{۱۱}

فرق بین تخریب و توهین و انتقاد سازنده

سؤال: مرز انتقاد کجاست؟ اگر انتقاد با پیشنهاد همراه نباشد، چه ضرری دارد؟

انتقاد اگر با پیشنهاد توأم باشد، به یقین بهتر است؛ ولی اگر انتقاد کننده نتواند پیشنهادی مطرح کند، باز هم از باب امر به معروف و نهی از منکر باید وظیفه خود را انجام دهد.^{۱۲}
(رعایت عرض و آبروی افراد از ملزومات دین است)

سؤال: در بعضی از کشورهای اسلامی قانون جدیدی وضع شده است که طبق آن، غیر مسلمانان در انتخابات می توانند دو بار رأی دهند یعنی آنها هم می توانند با مسلمانان رأی بدهند و هم با غیر مسلمانان. طبق فقه جعفری آیا می شود به غیر مسلمانان چنین حقی داد؟

جواب: نباید غیر مسلمانان امتیازی بر مسلمین داشته باشند، مگر این که ضرورت هایی در کار باشد.^{۱۳}

سؤال: حکم جناب عالی در مورد کسانی که در انتخابات در راستای شناساندن خود به مردم از امکانات بیت المال استفاده کرده اند، چیست؟

جواب: بیت المال مصارف خاصی دارد، که باید در آن مصرف گردد.^{۱۴}

سؤال: وکلایی که هنگام انتخابات برای جلب توجه بیشتر مردم و گرفتن آرای بیشتر، وعده هایی که خود می دانند قدرت انجام آن را ندارند، به مردم می دهند و به مجلس راه پیدا می کنند، آیا ضامن حقوق دریافتی هستند؟

جواب: اگر طبق مقررات جمهوری اسلامی لیاقت نمایندگی را نداشته باشند، استحقاق دریافت حقوق ندارند و اگر دریافت کنند، ضامن اند.

رعایت حقوق مردم و تبلیغات

سؤال: کاندیداهای مجلس و یا شوراها و...عکس تبلیغاتی نامزدهای انتخاباتی را به دیوار منازل می چسبانند. در صورت عدم رضایت صاحبان منازل این کار چه حکمی دارد؟ اگر با چسباندن

^{۱۱} مجله مبلغان ش ۱۱۵ ص ۹۸

^{۱۲} استفتائات آیت ... مکارم ج ۳ ص ۱۶۳۵

^{۱۳} شیرازی، ناصر مکارم، استفتاءات جدید (مکارم)، ۳ جلد، سؤال ۱۷۲۴، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام،

^{۱۴} شیرازی، ناصر مکارم، استفتاءات جدید (مکارم)، ۳ جلد، ج ۳، ص: ۵۴۴، سؤال ۱۵۱۶، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام

عکس و پوستر به آجرنمای منازل خسارتی وارد کنند ضامن اند یا خیر؟ چسباندن به دیوار حسینیه ها و مساجد چه صورت دارد؟

آیت الله خامنه ای: جایز نیست و موجب ضمان است

آیت الله بهجت: با این فرض جایز نیست و موجب ضمان است

آیت الله مکارم شیرازی: در صورت عدم رضایت صاحبان منازل این کار جایز نیست و در صورت وارد نمودن خسارت ضامن هستند. عکسها و اوراق تبلیغاتی را بر روی مکانهایی که شهرداری برای این کار معین نموده نصب کنند.

آیت الله سیستانی: جایز نیست

آیت الله سبحانی: جایز نیست

آیت الله نوری همدانی: جایز نیست و ضامن خسارت وارد می باشد^{۱۵}

اخلاق و انتخابات

سؤال: آیا صحبت ها و سروصداهای سیاسی، که نقل مجالس شده، و افراد دانسته یا ندانسته موضوعی را به این و آن نسبت می دهند، غیبت حساب می شود؟

ج: نسبت دادن شایعات به یکدیگر نوعی تهمت است، فراتر از غیبت؛ آری اگر عیب پنهانی را بدون جهت آشکار بگویند، غیبت است.^{۱۶}

سؤال: آیا انتقاد از مسئولان کشور و شهر، غیبت محسوب می شود؟

ج: چنانچه هدف کوچک کردن آن ها باشد، حرام است.^{۱۷}

سؤال: آیا بررسی کارهای مسئولی از مسئولان نظام جمهوری اسلامی در غیاب او از نظر شرع مقدس، غیبت محسوب می شود؟

آیت ا... مکارم: بررسی مسایل اجتماعی و انتقادهای سازنده و مثبت از مسئولان غیبت محسوب نمی شود.^{۱۸}

سؤال: انتقاد از نامزدها و بیان نکات منفی آن ها در جمع یا بین دو نفر چه حکمی دارد؟

ج: در صورتی که در مقام مشورت برای رأی دادن به آن ها باشد اشکال ندارد، ولی باید صفات آنها را بیان کرد نه توهین و مذمت و تحقیر و یا خدای نکرده تهمت به آنها زده شود.^{۱۹}

سؤال: در جریان تبلیغات رییس جمهور و یا وکلای مجلس، ذکر نیکی ها و بدی های شخصی که داوطلب است و یا ذکر جریانات خوب یا بد که ایشان مسبب آن بوده، داخل در مبحث غیبت

است؟

^{۱۵} کتاب مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع: سید محسن محمودی ج ۶ . استفتانات

^{۱۶} همان ج ۳ س ۴۸۶

^{۱۷} جامع المسائل آیت ا... فاضل (ره) : ج ۱ س ۹۸۰

^{۱۸} استفتانات ج ۲ س ۷۴۴ ج ۱ س ۷۵۵

^{۱۹} همان، ج ۱ س ۱۷۳۰

ج: در صورتی که برای شناخت آنها لازم باشد و قصد هتک و اهانت نداشته باشد، مانعی ندارد.^{۲۰}

سؤال: کسانی که در ارتباط با انتخاب کاندیدائی، اذهان نمایندگان شورای نگهبان را مشوب می‌کنند و آنها نیز بر اثر اعتمادی که به مشوب‌کننده دارند، کاندیدای مورد نظر را رد می‌کنند، آیا ضامن حقوق تضييع شده آنان هستند؟

جواب: عنوان ایجاد جو، حکم خاصی ندارد، بلکه اگر یکی از موجبات ضمان بر آن منطبق باشد موجب ضمان است و آلا در صورتی که یکی از عناوین محرمه از قبیل تهمت، غیبت، اهانت مؤمن و مانند اینها بر آن منطبق باشد، حرمت تکلیفی دارد و گرنه حرمت تکلیفی هم ندارد.

زنان و انتخابات

سؤال: شرکت زنها در مسائل اجتماعی (مثل عضویت سپاه پاسداران، شرکت در راه‌پیمائی‌ها، نماز جمعه و انتخابات) چه حکمی دارد؟ و اگر به حدّ وجوب برسد با نهی شوهر چگونه می‌شود؟ و آیا بین این موضوعات از جهت حکم فرقی هست یا نه؟

ج- موارد مختلف است، و به حسب حال اشخاص هم ممکن است فرق کند، و اگر در موردی به موجب اقتضای ضرورت واجب شد نهی شوهر مانع نیست.^{۲۱}

سؤال: شرکت زنان در مسائل اجتماعی از قبیل تظاهرات، انتخابات و... از نظر شرعی چگونه است؟

ج- شرکت بانوان در اجتماعات با ملاحظه عفت مانعی ندارد، و الله العالم.^{۲۲}

سؤال: لطفا حکم شرعی خروج زوجه دائم، از منزل را بیان کنید و دلیل و فلسفه آن را ذکر فرمایید.^{۲۳}

جواب: بر اساس منابع فقهی، لازم است زوجه به عقد دائم، جهت خروج از منزل رضایت زوج را جلب کند. از این قانون کلی موارد زیر استثنا شده است:

- خروج برای انجام واجبات عینی که موقوف بر خروج از منزل است.
مانند سفر حج، شرکت در انتخابات و یا نجات نفس محترمه.^{۲۴}

سؤال: اگر شوهری همسر خود را از شرکت در انتخابات و خروج از منزل برای این کار منع کند، آیا زن می‌تواند بدون اذن او از منزل خارج شده و در انتخابات شرکت کند؟

جواب: در واجب عینی، اذن شوهر به هیچ وجه دخالت ندارد.^{۲۵}

^{۲۰} همان، ج ۲، ص ۷۴۳

^{۲۱} استفتاءات (امام خمینی)؛ ج ۳، ص: ۳۴۶، س: ۴.

^{۲۲} تبریزی، جواد بن علی، استفتاءات جدید، دو جلد، ج ۱، ص: ۳۶۱.

^{۲۳} تبریزی، جواد بن علی، استفتاءات جدید، دو جلد، ج ۱، ص: ۳۶۱ سؤال ۱۶۲۵

^{۲۴} لنکرانی، محمد فاضل موحدی، جامع المسائل (فارسی - فاضل)، دو جلد، ج ۱، ص: ۴۳۱، انتشارات امیر قلم، قم

^{۲۵} لنکرانی، محمد فاضل موحدی، جامع المسائل (فارسی - فاضل)، دو جلد، ج ۱، ص: سؤال ۱۶۲۸، ۴۳۴، انتشارات امیر قلم، قم

فقه و انتخابات

سؤال : با توجه به این که شرکت در انتخابات، در مراحل مختلف، از اهمیت خاصی برخوردار است و از سوی دیگر، صندوق های اخذ رأی معمولاً در مساجد مستقر است، آیا رفتن زنان حائض به مسجد جهت عمل کردن به این وظیفه مهم سیاسی عبادی جائز است؟

جواب: باید به مناطقی بروند که صندوق در غیر مسجد باشد.^{۲۶}

سؤال: نظر حضرتعالی در مورد رأی دادن در انتخابات مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری چیست؟

ج- باید مردان متدین و صالح که کفایت محافظت از قوانین اسلام و حقوق ضعفاء و شئون جامعه اسلامی را داشته باشند انتخاب شوند.

سؤال: کسی که شناخت کامل نسبت به نامزدهای ریاست جمهوری یا نمایندگان مجلس ندارد و تنها اطلاع او بر اساس پوستره های تبلیغاتی است می تواند به چنین شخصی رأی بدهد؟

ج- به مردی که به او شناخت کامل و لازم دارد رأی بدهد. و الله العالم.^{۲۷}

خرید و فروش رأی

سؤال : می خواستم حکم فقهی خرید و فروش رأی و دلالی رأی و دادن رأی بر اساس پول را بدانم -لطفاً نظر تمامی مراجع را بفرمائید . اجرکم عندالله

ما استفتاء خاصی در این مورد نداریم اما واضح و روشن است که این کار قطعاً یک نوع تقلب است و تقلب ضمن اینکه خلاف قانون است حرام نیز می باشد

گردآورندگان:	• ...
احمدربانی اصل	▪ ...
علی اکبر روحانی مقدم	▪ ...
طراح جلد:	• ...
مرتضی کشاورز	▪ ...

^{۲۶} شیرازی، ناصر مکارم، احکام بانوان (مکارم)، در یک جلد، ص: ۵۴، سؤال ۱۱۵، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام، قم
^{۲۷} گلپایگانی، لطف الله صافی، جامع الأحکام (صافی)، دو جلد، ج ۲، ص: ۱۰۹، س ۱۵۳۰-۱۵۲۹، انتشارات حضرت معصومه سلام الله علیها،

سامانه پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی

www.eporsesh.com

سامانه پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی

این سامانه از مهر ۸۷ به طور رسمی فعالیت خود را در زمینه پاسخگویی به سؤالات و شبهات دینی آغاز کرده است.

در ابتدای کار سه موضوع عمده: احکام، اعتقادات و اخلاق فعال بود.

اما هم اکنون در موضوعات:

مشاوره خانواده، کودک و نوجوان، مباحث تربیتی، احکام شرعی، علوم قرآنی، تاریخ اسلام، تاریخ معاصر فرق اسلامی،

تفسیر، حدیث، ادیان و گلام

به صورت تخصصی با استفاده از اساتید حوزه و دانشگاه مشغول به فعالیت می باشد.

فرآیند ارسال پرسش و دریافت پاسخ در سامانه ایپرسش

شیوه های طرح سؤال:

۱ - ارتباط زنده در سامانه به صورت آنلاین (چت) و بدون نصب هیچ نرم افزاری

۲ - عضویت در سامانه و ارسال پاسخ سؤال شما به رایانامه (ایمیل) شما

۳ - پیام کوتاه (شما می توانید با ارسال سؤالات خود به شماره پیامک ۳۰۰۰۷۴۶۱ پاسخ سؤالات خود را دریافت نمایید).

۴ - استفاده از آرشیو سؤالات در اینترنت و از طریق سامانه وب ۲ در موبایل

